

Bijlagenboek

**Nadere inhoudelijke en financiële
onderbouwing van de voorstellen**

Inhoudsopgave

Uitwerking financieel technische onderwerpen	3
Dekking apparaatskosten investeringen en projecten	4
Voeding van de algemene reserve	6
Inzet van reserves voor structurele uitgaven.....	8
Onttrekkingen uit reserves die “eindig” zijn	10
Risico’s op tegenvallende Rijksbijdragen	11
Uitwerking inhoudelijke onderwerpen prioriteit 1	12
Budget applicaties	13
Achterstallig onderhoud openbare ruimte (in combinatie met verbeteren verkeersveiligheid)	14
Groot onderhoud civiele kunstwerken	16
Oplossen diverse formatieve knelpunten interne organisatie (organisatiebrede knelpunten)	18
Toename kosten automatisering vanwege ‘Het Nieuwe Werken’	22
Uitwerking inhoudelijke onderwerpen prioriteit 3	23
Ambities op het gebied van duurzaamheid	24
Verankering burgerparticipatie	26
Plan van aanpak asbestsanering	28
Uitwerking inhoudelijke onderwerpen prioriteit 5	30
Effecten van nieuw beleid voor het voorzieningenniveau in kernen	31
Plan van aanpak voorkoming fietsongelukken	32
Centrumvisie Dalfsen	34
Investering en exploitatie middengebied Nieuwleusen	35

Uitwerking financieel technische onderwerpen

Onderwerp	Dekking apparaatskosten investeringen en projecten	
Toelichting onderwerp	Apparaatskosten worden gedekt vanuit het investeringsbudget. Bij het ramen van de investeringen wordt echter geen rekening gehouden met de apparaatslasten. Dit betekent per saldo een knelpunt.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.4 Overhead	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Control & Resultaat	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	ja
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Een duurzame dekking van de apparaatskosten. Dat wil zeggen: de personele component die nodig is voor de realisatie van investeringen en projecten, op een structurele en verantwoorde wijze regelen.
Wat gaan we ervoor doen?
Realisatie van investeringen en projecten.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
De huidige situatie is dat jaarlijks een batenpost in de begroting wordt opgenomen die in de praktijk niet wordt gerealiseerd. Dit levert ieder jaar een nadeel op in de jaarrekening. Gelet op de positieve jaarrekeningresultaten levert dit tot op heden geen problemen op. Dit is geen zuivere uitwerking. Momenteel wordt een onderzoek gedaan naar de overschotten in de jaarrekeningen 2011 t/m 2015. Indien de ruimte die hierdoor beschikbaar komt (Perspectiefnota 2018) ingezet gaat worden voor andere doeleinden, is deze ruimte niet meer beschikbaar voor deze uitwerking.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 388.000	€ 423.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Financiële onderbouwing:				
<p>Voor apparaatskosten ten behoeve van investeringen en projecten (excl. Grex) staat in de begroting 2017 een bedrag van € 388.000 genoteerd. De dekking voor die kosten is tot op heden niet geregeld. De huidige praktijk is dat dit gedurende het jaar plaats vindt: concrete investeringen en projecten dienen zich aan en waar mogelijk worden daar ambtelijke kosten aan toegerekend. De afgelopen jaren is gebleken dat daar in onvoldoende mate budget voor is. Zo laten de cijfers over 2016 zien, dat maximaal een bedrag van afgerond € 200.000 toegerekend kan worden. Dit gaat niet vanzelf: het valt onder de categorie: 'schrappen en zoeken'. Dit leidt vervolgens tot een nadeel in de jaarrekening (ongedekte kosten).</p> <p>Met ingang van 2019 worden de investeringen (kredietaanvragen) met 10% verhoogd vanwege deze apparaatskosten. Dit heeft als voordeel dat we niet meer zoals nu, gedurende het jaar op zoek moeten naar budget. Op basis van de huidige investeringsplannen levert dit naar verwachting dan een dekking op van gemiddeld € 140.000 per jaar. Er resteert dan een ongedekt bedrag van circa € 250.000. Honorering van dit bedrag legt een claim op de beschikbare ruimte.</p>				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen

Voorstel:

Het financiële knelpunt is inzichtelijk gemaakt onder het kopje 'financiële onderbouwing'. Het voorstel is echter om ten aanzien van dit onderwerp de dekking geleidelijk op te nemen in de begroting. Dat wil zeggen dat geleidelijk de dekking niet meer gezocht wordt bij het jaarrekeningresultaat maar wordt opgenomen in de begroting.

Het uitgangspunt hierbij is:

2017: € 82.000
2018: € 160.000
2019: € 200.000
2020: € 200.000

Onderwerp	Voeding van de algemene reserve	
Toelichting onderwerp	Omdat geen rente meer wordt toegevoegd aan de reserves en er wel uit wordt geput, daalt de reservepositie. De vraag is op welke wijze de algemene reserve in de toekomst gevoed blijft.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Control & Resultaat	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Het op niveau houden van de algemene reserve vrij besteedbaar (ARVB), zodat die de functie van dekkingsmiddel voor incidentele uitgaven kan behouden.
Wat gaan we ervoor doen?
Met de incidentele middelen wordt de uitvoering van het beleid bekostigd.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Tot en met de begroting 2016 was het in Dalfsen goed gebruik de algemene reserve te voeden met de bespaarde rente over de reserves (dit naast de voeding vanuit het jaarrekeningsaldo). Daarmee konden incidentele uitgaven bekostigd worden en bleef de ARVB op peil. Indien deze structurele voeding niet meer plaatsvindt en er wel een jaarlijkse onttrekking is om incidentele uitgaven te bekostigen, is een geleidelijke afname van de ARVB zeer waarschijnlijk. Dit kan betekenen dat op enig moment geen ruimte meer is om incidentele uitgaven te doen.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Financiële onderbouwing:				
<p>Door een wijziging van het BBV, is de rentesystematiek in de begroting met ingang van 2017 gewijzigd. Dit betekent onder andere dat geen rente meer aan de reserves wordt toegevoegd. In de meest recente jaarrekening (2015) werd nog een bedrag van afgerond € 900.000 aan rente aan de ARVB toegevoegd. In de primitieve begroting 2016 is (a.g.v. een iets lagere raming van de totale reservestand) een rentetoevoeging aan de ARVB van afgerond € 755.000 begroot. Kortom: het gaat om een substantieel bedrag dat niet meer aan rente aan de ARVB wordt toegevoegd.</p> <p>Overigens: dit betekent niet dat het rentebedrag ook jaarlijks werd uitgegeven voor incidentele zaken. Zo stond in de begroting 2016 'slechts' een bedrag van € 170.000 aan incidentele uitgaven dat ten laste van de ARVB werd gebracht. Gedurende het jaar vinden daar vervolgens nog aanvullingen op plaats. In de begroting 2017 wordt de ARVB voor een bedrag van € 445.000 aangesproken.</p> <p>Maatgevend is dus niet het bedrag dat werd toegevoegd aan rente, maar het bedrag dat jaarlijks gewenst wordt geacht voor het doen van incidentele uitgaven ten laste van de ARVB (bestuurlijke keuze). Op basis van het gemiddelde over 2016 en 2017, kan worden uitgegaan van afgerond</p>				

€ 300.000. Dat bedrag zou idealiter als 'vast' aan de ARVB moeten worden toegevoegd om daar de dekking van incidentele uitgaven mee te bekostigen.

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen

Deze toevoeging is gewenst, maar geen 'must'. In die zin ligt het voor de hand deze toevoeging te doen ten laste van de wat minder 'harde' inkomsten die deel uitmaken van de financiële ruimte.

Voorstel:

Het voorstel is dan ook om, in aansluiting op de huidige systematiek, de algemene reserve te voeden vanuit het jaarrekeningsaldo. Dit mede gelet op het feit dat in de begroting zgn. 'zachte' financiële ruimte' is opgenomen.

Onderwerp	Inzet van reserves voor structurele uitgaven	
Toelichting onderwerp	Momenteel worden middelen uit reserves ingezet voor structurele uitgaven. Dit is niet in overeenstemming met het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.10 Mutaties reserves	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Control & Resultaat	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Een reële, structureel sluitende begroting.
Wat gaan we ervoor doen?
Uitvoeren structurele werkzaamheden met structurele middelen.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Als we niets doen met dit voorstel, blijft sprake van een mismatch. We bekostigen in feite structurele uitgaven met incidentele middelen. Vroeg of laat 'keert de wal het schip'. Of op het moment dat onze reserves ontoereikend zijn, of op het moment dat de toezichthouder hier de vinger op legt. In het laatste geval kan dan een correctie op ons begrotingssaldo plaatsvinden en ontstaat mogelijk de situatie dat onze begroting door de provincie als niet meer structureel sluitend wordt aangemerkt.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 510.000	€ 499.000	€ 539.000	€ 539.000	€ 539.000
Financiële onderbouwing:				
In de begroting 2017 zijn de volgende onttrekkingen opgenomen die een structureel karakter in zich hebben:				
<ul style="list-style-type: none"> Herwaardering opwaarderen woonomgeving (speeltuinen, trottoirs en overige): vanaf 2017 € 200.000 en vanaf 2019 € 220.000. Renovatie verlichting: vanaf 2017 € 120.000 en vanaf 2019 € 132.000. Uitvoeren groenstructuurplan: vanaf 2017 € 57.000 en vanaf 2018 € 40.000 en 2019 e.v. € 44.000. Gebiedsontwikkeling: vanaf 2017 € 100.000 en vanaf 2019 € 110.000. Bestemmingsplannen kernen 50%: 2017 e.v. € 33.000. 				
Dergelijke uitgaven moeten of structureel in de begroting worden ondergebracht, of moeten lopen via een onderhoudsvoorziening. Dekking ten laste van de reserves is op lange termijn geen goede optie.				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen

Ten aanzien van dit onderwerp dient onderscheid gemaakt te worden tussen 'hard' en 'zacht' budgetbeslag:

- 'Hard' budgetbeslag: de middelen zijn reeds beschikbaar gesteld voor een bepaald meerjarig doel, bijvoorbeeld openbare verlichting en onderhoud speeltuinen als onderdeel van herwaardering opwaarderen woonomgeving etc.
- 'Zacht' budgetbeslag: de bestemming van de middelen wordt gedurende het begrotingsjaar vastgesteld door het college. Dit geldt voor opwaarderen woonomgeving, groenstructuurplan, gebiedsontwikkeling en bestemmingsplannen kernen.

Voorstel:

Het voorstel is om ten aanzien van het 'harde' budgetbeslag de gemaakte plannen uit te voeren en de dekking structureel op te nemen in de begroting. Voor het 'zachte' budgetbeslag is het voorstel de dekking te laten vervallen. Hiermee zullen de voorstellen c.q. plannen voor dit deel door de raad van middelen moeten worden voorzien.

Bovenstaande brengt met zich mee dat de volgende dekking moet worden gezocht:

2017:

€ 55.000 voor onderhoud speeltuinen, € 57.000 voor groenstructuurplan, € 120.000 voor openbare verlichting. Totaal € 232.000.

2018:

€ 40.000 voor onderhoud speeltuinen en € 120.000 voor openbare verlichting. Totaal € 160.000

2019:

€ 40.000 voor onderhoud speeltuinen en € 132.000 voor openbare verlichting. Totaal € 172.000

2020:

€ 40.000 voor onderhoud speeltuinen en € 132.000 voor openbare verlichting. Totaal € 172.000

N.B.

Het groenstructuurplan wordt gefinancierd vanuit de opbrengsten van de verkoop van snippergroen. De technische afhandeling hiervan verloopt momenteel nog via de reserve. Bij het opstellen van een nieuwe plan over 2018 e.v. zal gekeken worden op welke wijze dit transparant in de administratie verwerkt kan worden.

Onderwerp	Onttrekkingen uit reserves die “eindig” zijn	
Toelichting onderwerp	Het betreft twee onttrekkingen aan reserves die “eindig” zijn: 1. Vitens, jaarlijks € 152.000 tot 2021. 2. Volkshuisvesting, jaarlijks € 200.000 tot 2025.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.10 Mutaties reserves	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Control & Resultaat	
Incidenteel/ structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Het tijdig anticiperen op substantiële wijzigingen in de beschikbare financiële middelen. In dit geval is het van belang daar extra aandacht voor te hebben. Er komen in 2017 immers voorstellen op tafel met betrekking tot de invulling van de financiële ruimte. De eindigheid van de onttrekkingen uit de reserves is een ontwikkeling die de financiële ruimte beperkt en die zich op relatief korte termijn voordoet, net buiten de scope van de meerjarenbegroting.
Wat gaan we ervoor doen?
Inzichtelijk maken van deze wijzigingen, zodat dit desgewenst geleidelijk aan opgevangen kan worden.
Wat gaat er mis als we niets doen met het onderwerp?
Indien we niet stapsgewijs anticiperen op de eindigheid van deze twee reserves (= zeker afname van structurele middelen), zal zich in 2022 en 2025 ineens een daling van de structurele inkomsten voordoen (van resp. € 152.000 en € 200.000).

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Financiële onderbouwing:				
Met ingang van 2022 vervalt de inkomst van € 152.000 uit de reserve aandelen Vitens.				
Met ingang van 2025 vervalt de inkomst van € 200.000 uit de reserve volkshuisvesting.				

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
Afhankelijk van de wensen en mogelijkheden, is het denkbaar deze structurele afname geleidelijk aan in de begroting zichtbaar te maken. In het voorbeeld van de post van € 152.000 zou dit kunnen door de inkomst in 2019 nog voor € 152.000 als structureel aan te merken; in 2020 voor € 100.000 als structureel en voor € 52.000 als incidenteel; in 2021 voor € 50.000 structureel en voor € 102.000 als incidenteel, waarna de opbrengst in 2022 ‘vanzelf’ uit de begroting loopt.

Onderwerp	Risico's op tegenvallende Rijksbijdragen	
Toelichting onderwerp	Het risico is dat de mei-circulaire 2017 nadeliger uitvalt dan begroot. Hiervoor is reeds een stelpost opgenomen in de begroting en als risico benoemd in de risicoparagraaf bij de begroting.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Control & Resultaat	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	5	
Onderwerp aangedragen door	Raad	ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Een begroting die tegen een stootje kan, waarbij ruimte is om tegenvallers op te vangen.
Wat gaan we ervoor doen?
Het voeren van een gedegen structureel financieel beleid.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Het risico wordt op dit moment opgevangen door te werken met twee stelposten. Indien de stelposten komen te vervallen en de ruimte structureel wordt ingevuld, verdwijnt de buffer die nu in de begroting is opgenomen.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Financiële onderbouwing:				
In verband met de stelpost is het geldgevolg op € 0 ingeschat. Bij de berekening van de financiële ruimte zijn twee stelposten opgenomen in verband met een tegenvallend accres. Door deze stelposten is er ruimte om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.				

Kanttelingen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
N.v.t.

Uitwerking inhoudelijke onderwerpen prioriteit 1

Onderwerp	Budget applicaties	
Toelichting onderwerp	Er zijn verschillende applicaties aangeschaft, zonder dat hiervoor specifiek budget begroot was (Lange Termijn Agenda, Authasas, IBABS, OBI4wan-online- en offline mediamonitoring). Dit is opgevangen binnen het jaarrekeningsaldo.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.4 Overhead	
Portefeuillehouder	Han Noten	
Eenheid	Bedrijfsvoering	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	Ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Zorgen voor structurele dekking van reeds aangeschafte software. De verplichting is dus wel meerjarig aangegaan.
Wat gaan we ervoor doen?
Zorgen dat het budget niet wordt overschreden en jaarlijks moet worden uitgelegd waarom dit is gebeurd.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Als het budget niet wordt opgehoogd zal dit resulteren in een jaarlijkse overschrijding van deze post. De verplichting is namelijk meerjarig aangegaan.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 44.000	€ 44.000	€ 44.000	€ 44.000	€ 44.000
Financiële onderbouwing:				
Betreft het jaarlijkse onderhoudsbedrag voor reeds aangeschafte software en de (extra) verhogingen van met name de Microsoft, Oracle, Citrix en VMware licenties. Er is rekening gehouden met een indexatie van dit onderhoudsbedrag (3%).				

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
De ervaring uit het verleden leert dat de onderhoudsbedragen door de softwareleveranciers met enige regelmaat fors worden verhoogd. De ontwikkeling hiervan is echter voor de toekomst moeilijk te voorspellen. Derhalve is uitgegaan van het huidige onderhoudsbedrag + indexatie. Indien een dergelijke verhoging aan de orde is, wordt dit meegenomen in de reguliere planning- en controlcyclus.

Onderwerp	Achterstallig onderhoud openbare ruimte (in combinatie met verbeteren verkeersveiligheid)	
Toelichting onderwerp	Sinds 2010 is bezuinigd op de openbare ruimte. Voornamelijk op het budget voor verhardingen. De centrale vraag is op welk niveau de openbare ruimte onderhouden moet worden. Welke prestatie nagestreefd moet worden en welke risico's acceptabel zijn. Afhankelijk daarvan ontstaan al dan niet knelpunten.	
Programma	3. Beheer openbare ruimte	
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer	
Portefeuillehouder	Klaas Agricola	
Eenheid	Openbare ruimte	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	Ja
	Directie	Ja
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	Ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Met dit voorstel wordt bereikt dat er de komende jaren geen verdere toename is van "achterstallig onderhoud" op verhardingen. De verkeersveiligheid en comfort van de verhardingen wordt een klein beetje verbeterd. Voor alle gemeentelijke kapitaalgoederen geldt dat er wordt gestreefd naar balans tussen de (gewenste) prestaties, (acceptabele) risico's en (minimale) kosten. Belangrijk is te realiseren dat deze drie factoren verband houden met elkaar. Met minder financiële middelen kan het niet anders dan dat de prestatie terugloopt en / of er (verkeers-) risico's ontstaan.
Wat gaan we ervoor doen?
De verhardingen die het minste aansluiten bij de prestaties en/of de grootste risico's geven worden als eerste aangepakt. Voornamelijk gaat het dan over de wegen met een beeldkwaliteit D. Voor de komende decennia weten we op netwerkniveau voor welk wegvak welke onderhoudsmaatregel in welk jaar uitgevoerd moet worden. De praktijk is echter weerbarstiger. Elk jaar wordt met een maatregelentoets de definitieve onderhoudsmaatregel bepaald. Op wegniveau wordt dit elk jaar aan het college voorgelegd.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
De prestatie (aanzien, veiligheid, comfort en duurzaamheid) wordt minder en er ontstaan meer (verkeer-) risico's.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 0	€ 270.000	€ 270.000	€ 270.000	€ 270.000
Financiële onderbouwing:				
Concept wegenbeheerplan.				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen
N.v.t.

Onderwerp	Groot onderhoud civiele kunstwerken	
Toelichting onderwerp	Er is geen structureel onderhoudsbudget voor onderhoud van civiele kunstwerken (bruggen, duikers etc.) Uit een inventarisatie blijkt dat onderhoud noodzakelijk is.	
Programma	3. Beheer openbare ruimte	
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer	
Portefeuillehouder	Klaas Agricola	
Eenheid	Openbare ruimte	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	Ja
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Bruggen en tunnels in de gewenste instandhoudingsconditie brengen.
Wat gaan we ervoor doen?
Op basis van een in 2015 uitgevoerde inspectie door Ingenieursbureau Westenberg uitvoeren van groot onderhoud aan divers bruggen en tunnels in 2017 en 2018 (zie voor werkzaamheden onder kopje financiële onderbouwing).
In 2017 tevens een nieuw beheerplan van de bruggen, tunnels en duikers opstellen. De geraamde uitgaven voor de jaren 2019 en verder zijn afhankelijk van dit beheerplan. Onderdeel van het beheerplan wordt ook de te maken afspraken met waterschap Drents Overijsselse Delta over eigendom en beheer van duikers in watergangen.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
<p>2017:</p> <ol style="list-style-type: none"> Schilderwerk Driepuntbrug, duikerbrug Parallelstraat en fietsbrug Blikman Kikkertweg te Lemelerveld: Bij niet uitvoeren kans op corrosie en hogere uitvoeringskosten. Uitstraling komt ruim onder de gewenste beeldkwaliteit. Divers groot en klein onderhoud aan diverse bruggen: Bij niet uitvoeren gaat de kwaliteit verder achteruit en worden de uitvoeringskosten hoger. Uitbesteding voorbereiding en toezicht: Behoort bij 1 en 2. Bij niet uitvoeren worden deze kosten niet gemaakt. Constructieve herberekeningen en betonkernboringen diverse bruggen: Bij niet uitvoeren weten we niet of deze bruggen veilig kunnen worden blijven gebruikt. Opstellen beheerplan: Bij niet uitvoeren krijgen we geen c.q. onvoldoende inzicht in de onderhoudsstaat van de civiele kunstwerken. Inventarisatie en opname 500 stuks duikers: Bij niet uitvoeren krijgen we geen c.q. onvoldoende inzicht in de aantallen van de duikers. Dan beschikken we over onvoldoende gegevens om de gesprekken met waterschap Drents Overijsselse Delta te kunnen voeren. <p>2018:</p> <ol style="list-style-type: none"> Vervangen fietsbrug Van Marleweg: Bij niet uitvoeren moet de brug buiten werking worden gesteld. Aanpassen en schilderen leuningen Wolthaarsbrug en brug Stationsweg: Bij niet uitvoeren kans op verdere beschadigingen van de leuningen.

3. Schilderwerk leuning en duikerbruggen Hoenderweg en Nieuwlandstraat: Bij niet uitvoeren kans op corrosie en hogere uitvoeringskosten. Uitstraling komt ruim onder de gewenste beeldkwaliteit.
4. Voorbereiding en toezicht: Behoort bij 1, 2 en 3. Bij niet uitvoeren worden deze kosten niet gemaakt.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 105.000	€ 60.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

Financiële onderbouwing:

2017:

- 1) Schilderwerk Driepuntbrug, duikerbrug Parallelstraat en fietsbrug Blikman Kikkertweg te Lemelerveld € 30.000
- 2) Divers groot en klein onderhoud aan diverse bruggen € 10.000
- 3) Uitbesteding voorbereiding en toezicht € 10.000
- 4) Constructieve herberekeningen en betonkernboringen diverse bruggen € 20.000
- 5) Opstellen beheerplan € 10.000
- 6) Inventarisatie en opname 500 stuks duikers € 25.000

2018:

- 1) Vervangen fietsbrug Van Marleweg € 30.000
- 2) Aanpassen en schilderen leuning en brug Stationsweg € 15.000
- 3) Schilderwerk leuning en duikerbruggen Hoenderweg en Nieuwlandstraat € 10.000
- 4) Voorbereiding en toezicht € 5.000

2019 e.v.:

In 2017 wordt een beheerplan opgesteld. De geraamde uitgaven voor de jaren 2019 en verder zijn derhalve momenteel niet exact te ramen. Derhalve is een schatting opgenomen van € 50.000 per jaar.

Kanttelingen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
N.v.t.

Onderwerp	Oplossen diverse formatieve knelpunten interne organisatie (organisatiebrede knelpunten)	
Toelichting onderwerp	Voor het oplossen van de werkdruk in de organisatie zijn middelen benodigd.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.4 Overhead	
Portefeuillehouder	Han Noten	
Eenheid	Directie	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	Ja
	Directie	Ja
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	Ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
<p><i>1. Verminderen van werkdruk</i></p> <p>Uit meerdere onderzoeken/audits is gebleken dat de werkdruk binnen de organisatie een zorgpunt is. We willen voorkomen dat de werkdruk leidt tot uitval van medewerkers. Daarnaast blijkt uit de evaluatie van de nieuwe organisatiestructuur dat goede keuzes zijn gemaakt, maar dat behoefte is aan meer hulpstructuren (bijv. teamcoördinatoren). Deze behoefte komt onder andere voort uit de span of control van de eenheidsmanagers, omdat de organisatiestructuur is teruggebracht van tien afdelingshoofden naar vijf eenheidsmanagers en twee stafeenheden. We willen het goede van de huidige organisatie behouden.</p> <p><i>2. Borgen en verbeteren van kwaliteit en beheersbaar maken van kwetsbaarheid van bedrijfsvoeringstaken</i></p> <p>Al een aantal jaren wordt gezocht naar de juiste samenwerkingsvorm voor met name de bedrijfsvoeringstaken: inkoop en aanbesteding en ICT. Als kleinere gemeente is het belangrijk om extra aandacht te hebben voor kwaliteit, het verminderen van kwetsbaarheid en de kostenbeheersing.</p> <p>Het laatst gehouden onderzoek heeft geleid tot de conclusie dat toetreding tot het Shared Service Centre ONS in Zwolle op dit moment vanuit financiële overwegingen nog niet zinvol is. Dat houdt echter niet in dat ons niets te doen staat: de taak om kwaliteit te borgen en te verbeteren en de kwetsbaarheid beheersbaar te maken blijft.</p>
Wat gaan we ervoor doen?
<p><i>1. Verminderen van werkdruk</i></p> <p>Uitbreiding van het personeelsbestand is onoverkomelijk wanneer we het goede van de huidige organisatie willen behouden en de werkdruk willen verminderen. Per eenheid is geïnventariseerd en toegelicht wat hierin de oplossing biedt. Daar waar er sprake is van gevolgen voor het personeelsbestand, is dat toegelicht in dit voorstel.</p> <p><i>1.1 Eenheid Bedrijfsvoering:</i></p> <p><i>1. Structureel extra inzet op aansturing van de havenmeesters:</i></p> <p>Er is behoefte aan extra inzet voor het bieden van aansturing en begeleiding van de havenmeesters. De functie van havenmeester wordt ingevuld door medewerkers van Stichting Dalfsen Werkt. De dagelijkse aansturing en begeleiding van deze medewerkers is, in eerste instantie tijdelijk, opgepakt door de Servicedesk. Hierdoor worden op dit moment extra uren gewerkt door de Servicedesk. Deze tijdelijkheid krijgt een structureel karakter waardoor structureel extra uren nodig zijn.</p>

2. *Structureel extra inzet op financieel beheer voor applicatiebeheer:*
Interne uitwisseling van medewerkers maakt het mogelijk dat er op dit moment een inhaalslag plaatsvindt voor financiële applicaties. Voor continuïteit en de juiste kennis in het onderhoud moet structureel extra capaciteit worden ingezet op het applicatiebeheer.
3. *Structureel extra inzet op financieel beheer voor fiscale zaken:*
De toename van fiscale vragen en de daarbij horende groeiende risico's vergt extra inzet op fiscale zaken. De positie van advies over fiscale zaken is momenteel onvoldoende belegd en niet gecentreerd op één plek. Extra structurele inzet zorgt ervoor dat de organisatie voldoende capaciteit heeft om gebruik te maken van de beschikbare tools (bv. fiscale kennisbank) die fiscale risico's en consequenties kunnen voorkomen.

1.2 Eenheid Openbare Ruimte:

1. *Structureel extra inzet op juridische handhaving:*
De taken in het kader van juridische handhaving worden uitgevoerd door één jurist handhaving. Tijdelijke uitbreiding van uren heeft een tijdelijke oplossing geboden voor het opvangen van de werkdruk en het leveren van de wenselijke kwaliteit. Het structureel inzetten van extra capaciteit op juridische handhaving blijkt op basis van de tijdelijke uitbreiding onoverkomelijk.
2. *Structureel extra inzet op administratieve ondersteuning:*
Administratieve ondersteuning van de eenheid wordt op dit moment tijdelijk ingevuld via Stichting Dalfsen Werkt. De behoefte aan ondersteuning neemt in 2017 toe vanwege het vertrek van een medewerker door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Het gaat hierbij om structurele werkzaamheden die, om andere (beleids)medewerkers te ontlasten in het dagelijks werk, gecentreerd worden opgepakt door één medewerker. Extra positief in deze situatie is dat het gaat om een medewerker die vanuit de Participatiewet (Stichting Dalfsen Werkt) een structurele plek op de arbeidsmarkt krijgt.
3. *Structureel extra inzet voor beleidsondersteuning civiele werken:*
Structurele uitbreiding is gelet op werkdruk wenselijk. Het gaat om een beperkt aantal uren.

1.3 Eenheid Publieksdienstverlening:

1. *Extra inzet op klantcontactcentrum (KCC):*
Er is sprake van een zeer krappe bezetting waardoor de dienstverlening moeilijk gewaarborgd kan worden. Deze krappe bezetting heeft eveneens consequenties voor de doorontwikkeling van het Klant Contact Centrum.

1.4 Eenheid Control en Resultaat:

1. *Structurele invulling van de functie coördinator team Control & Resultaat:*
Op basis van de organisatiestructuur wordt de functie van eenheidsmanager Control en Resultaat gecombineerd met de functie Concerncontroller. Uit de evaluatie van de organisatiestructuur blijkt dat – voor een goede uitoefening van deze functies - de functies niet gecombineerd kunnen worden. Voor de concerncontroller is reeds dekking toegekend. Voor een coördinator voor het team Control & Resultaat is nog geen dekking beschikbaar.

2. Extra inzet op inkoop en aanbesteding en ICT (Bedrijfsvoering)

Voor het borgen en verbeteren van de kwaliteit en het beheersbaar maken van de kwetsbaarheid, is extra inzet nodig voor inkoop en aanbesteding en voor ICT.

2.1 ICT:

1. *Verlengen van extra inzet helpdesk:*
Op het gebied van ICT is extra inzet nodig om de huidige systeembeheerders te ontlasten. De inzet van een helpdesk zoals deze momenteel tijdelijk wordt ingezet, wordt als positief ervaren door de systeembeheerders en organisatie. Om de huidige systeembeheerders te ontlasten en de organisatie te ondersteunen bij ICT vraagstukken/problemen, is het zeer wenselijk dat de helpdesk voor langere periode in stand wordt gehouden: dit komt ten goede van de kwaliteit.
2. *Inhuren van externe deskundigheid bij ICT calamiteiten:*
Het is noodzakelijk om ad hoc externe deskundigheid te kunnen inzetten bij ICT calamiteiten. Het incidenteel kunnen inhuren van externe deskundigheid verlaagt de kwetsbaarheid van het ICT team. De hieruit voortkomende kosten worden incidenteel meegenomen in de planning en control cyclus.

2.2 Inkoop en aanbesteding:

1. Inzet van externe deskundigheid:

Op het gebied van inkoop en aanbestedingen moet op korte termijn extra worden ingezet. Op dit moment wordt één dag per week deskundigheid ingehuurd, dit is onvoldoende ten opzichte van wat nodig is om in alle inkoopprocessen te faciliteren.

Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?

1. Het niet verminderen van de werkdruk:

Door de organisatie is afgelopen jaren reeds ingezet op Lean werken. Dit heeft geresulteerd in het verkorten van doorlooptijden, het verminderen van werkdruk en het efficiënter werken. Ook in 2017 worden weer Lean trajecten uitgevoerd. Dit is echter nog niet voldoende (geweest) om de werkdruk aanvaardbaar te maken.

Het niet verminderen van de werkdruk heeft tot gevolg dat keuzes gemaakt moeten worden: wat gaan we als organisatie nog wel/niet meer oppakken? De inhoud van het werk moet dit wel toelaten en niet in alle situaties is het mogelijk om keuzes te maken. De langdurig aanhoudende werkdruk kan leiden tot uitval van medewerkers. Het niet aanpakken van de werkdruk heeft tevens gevolgen voor de (door)ontwikkeling van de gehele organisatie: investeren kost tijd. Daarnaast heeft het niet uitvoeren van de voorstellen specifieke gevolgen voor de eenheden/vakgebieden zoals hierna beschreven.

1.1 Eenheid Bedrijfsvoering:

1. Het niet structureel extra inzetten op aansturing van de havenmeesters:

Het niet uitbreiden van de uren bij de Servicedesk heeft geen directe gevolgen voor de havenmeesters. Medewerkers van de Servicedesk kunnen wel tijdelijk maar niet structureel extra uren werken. Dit is gelet op de jaarlijkse terugkeer van het havenseizoen en daarbij behorende havenbeheer niet wenselijk.

2. Het niet structureel extra inzetten op financieel beheer voor applicatiebeheer:

Het niet organiseren van continuïteit en de juiste kennis van applicatiebeheer heeft als gevolg dat de inhaalslag teniet wordt gedaan en een achterstand wordt opgelopen in de ontwikkeling van applicaties die de (werkprocessen van de) financiële administratie niet ten goede komt.

3. Het niet structureel extra inzetten op financieel beheer voor fiscale zaken:

Het gevolg is dat de organisatie fiscale risico's en consequenties niet (tijdig) in beeld heeft. Het niet invullen van deze behoefte kan leiden tot fiscale risico's en onverwachte financiële consequenties.

1.2 Eenheid Openbare Ruimte:

1. Het niet structureel extra inzetten op juridische handhaving:

Het niet structureel uitbreiden van uren gaat ten koste van de inzet op juridische handhaving waardoor handhavingszaken niet kunnen worden opgepakt, de achterstand oploopt en de werkdruk blijft bestaan.

2. Het niet structureel extra inzetten op administratieve ondersteuning:

Door het niet structureel inzetten op extra administratieve ondersteuning worden huidige (beleids)medewerkers binnen de eenheid belast met meer administratieve taken. Dit gaat ten koste van de inzetbaarheid voor het verrichten van reguliere (beleids)werkzaamheden.

3. Het niet structureel extra inzetten voor beleidsondersteuning civiele werken:

De bestaande werkdruk blijft en op de lange termijn bestaat het gevolg dat aan bepaalde taken geen uitvoering meer wordt gegeven.

1.3 Eenheid Publieksdienstverlening:

1. Het niet extra inzetten op klantcontactcentrum (KCC):

Het niet oplossen van de formatieve knelpunten bij de front office Publiekszaken betekent dat op een gegeven moment balies (in het gemeentehuis of bij servicepunten) niet bezet kunnen worden of dat wachttijden langer worden en dat telefoon niet of slechter beantwoord wordt. De impact hiervan is direct zichtbaar voor de inwoner en direct voelbaar in de dienstverlening. Bovendien is het met de bestaande (krappe) bezetting niet/onvoldoende mogelijk om uitvoering te geven aan de doorontwikkeling van het KCC.

1.4 Eenheid Control en Resultaat:

1. *Het niet structureel extra inzetten van een coördinator voor het team Control & Resultaat*

Het niet structureel inzetten van een coördinator voor het team Control & Resultaat is geen optie omdat de eenheid één aanspreekpunt nodig heeft gelet op de inhoudelijke complexiteit en verantwoordelijkheid. Momenteel wordt deze functie tijdelijk ingevuld op basis van inhuur, het continueren van deze aanpak brengt extra kosten met zich mee. Wanneer geen vervolg wordt gegeven aan de bestaande overeenkomst is het mogelijk de functie open te stellen via het reguliere wervings- en selectieproces.

2. *Het niet extra inzetten op inkoop en aanbesteding en ICT (Bedrijfsvoering)*

Het niet extra inzetten op inkoop en aanbesteding verhindert het beheersbaar maken van de kwetsbaarheid en de verbetering van de kwaliteit.

Indien niet extra wordt ingezet op ICT leidt dit tot verstoring en verhindering van de bedrijfsvoering. Bovendien zorgt de diversiteit in taken (bv. helpdesk én systeembeheer) nu al dagelijks voor werkdruk bij team ICT. Het risico van eventuele calamiteiten zorgt daarbij nog voor extra werkdruk.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 190.000	€ 381.000	€ 381.000	€ 381.000	€ 381.000
Financiële onderbouwing:				
Het jaar 2017 is gehalveerd gelet op de implementatie naar verwachting halverwege 2017. Overzicht van financiële onderbouwing opgenomen als bijlage.				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen

Zie ook afzonderlijk voorstel 'oplossen diverse formatieve knelpunten interne organisatie (overhead sociaal domein)'

Onderwerp	Toename kosten automatisering vanwege 'Het Nieuwe Werken'	
Toelichting onderwerp	Automatisering wordt steeds belangrijker en is een toenemende kostenpost. Daarnaast wordt 'Het Nieuwe Werken' momenteel incidenteel aangepakt, terwijl dit een structurele post is (denk aan mobiele devices).	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.4 Overhead	
Portefeuillehouder	Han Noten	
Eenheid	Bedrijfsvoering	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	1	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	ja
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Met Het Nieuwe Werken of Werken Zonder Grenzen (WZG) willen we onder andere bereiken dat medewerkers hun werk plaats- en tijdsafhankelijk goed kunnen uitvoeren. Hiervoor zijn moderne hulpmiddelen zoals laptops en tablets nodig. Voor het veilig werken en beheren met deze apparaten is ook software nodig. Daarnaast heeft WZG consequenties voor de infrastructuur en de netwerk-hardware.
Wat gaan we ervoor doen?
Het aanschaffen en beheren van moderne apparatuur en software.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Het zal moeilijk worden om goed invulling te geven aan WZG. Zonder dit extra geld kunnen de medewerkers niet gefaciliteerd worden voor WZG. Bovendien komt de veiligheid met betrekking tot werken buiten het gemeentehuis onder druk te staan.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 0	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Financiële onderbouwing:				
<ul style="list-style-type: none"> 125 laptops x € 600 / 3 jaar (afschrijving) voor "Bring Your Own Device": = € 25.000 jaarlijks (gemiddeld). Onderhoud en vervanging van netwerk apparatuur ten behoeve van WZG: € 10.000. Software voor beheer en security in het kader van WZG: € 5.000. 				
Voor 2017 is reeds een krediet van € 40.000 beschikbaar. Derhalve met ingang van 2018.				

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
N.v.t.

Uitwerking inhoudelijke onderwerpen prioriteit 3

Onderwerp	Ambities op het gebied van duurzaamheid	
Toelichting onderwerp	Duurzaamheid wordt momenteel gefinancierd uit een reserve. Deze reserve "loopt leeg". Derhalve zal in de begroting structureel een post opgenomen moeten worden voor duurzaamheid.	
Programma	8. Duurzaamheid en milieu	
Taakveld	7.4 Milieubeheer	
Portefeuillehouder	Klaas Agricola	
Eenheid	Ruimtelijke ontwikkeling	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Nieuw beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	3	
Onderwerp aangedragen door	Raad	Ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Duurzaamheid wordt momenteel gefinancierd uit een reserve. Deze reserve "loopt per 2018 leeg". Derhalve zal in de begroting structureel een post opgenomen moeten worden voor duurzaamheid. De ambities op het gebied van duurzaamheid rechtvaardigen dit ook.
Wat gaan we ervoor doen?
Als opmaat naar het nieuwe duurzaamheidsbeleid behandelt de raad in februari de kadernota duurzaamheid. Daarop volgend staat in april de behandeling van het beleidsplan en uitvoeringsprogramma geagendeerd. In dit laatste stadium wordt ook de benodigde financiering duidelijk. De benodigde bedragen kunnen dan ook pas benoemd worden. Het huidige moment is daarvoor te vroeg.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Indien er niets gebeurt zullen ambities minder/niet haalbaar zijn. De dekking voor duurzaamheid komt tot op heden uit de reserve milieu. Dit is nog mogelijk tot en met 2017. Daarna is de reserve leeg en is er geen budget meer. Dit moet daarom in de begroting geregeld gaan worden. Bij de beleidsnota duurzaamheid/perspectiefnota zal dit beter in beeld kunnen worden gebracht en zullen keuzes gemaakt en urgenties bepaald moeten worden.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.
Financiële onderbouwing:				
Het geldgevolg is afhankelijk van de ambitie. Een kadernota duurzaamheid staat op de planning voor februari 2017 en een beleidsplan / uitvoeringsprogramma in april 2017. In het beleidsplan/uitvoeringsprogramma zullen de begrote kosten opgenomen worden. Door de raad is reeds besloten dit mee te nemen in de perspectiefnota. Op dit moment kunnen nog geen bedragen benoemd worden (het zal indicatief wellicht om enkele tonnen per jaar gaan).				
Ten aanzien van de te verwachte lasten dient overigens onderscheid gemaakt te worden tussen de: exploitatie (hiervoor is geld nodig), leningen (hiervoor is geen geld nodig) en garantstellingen (hiervoor is een reserve nodig).				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen
N.v.t.

Onderwerp	Verankering burgerparticipatie	
Toelichting onderwerp	Het doel is in 2017 nieuw communicatiebeleid vast te stellen waarbij de nadruk ligt op het nog beter verankeren van burgerparticipatie in werkprocessen. Dit leidt tot hogere werkdruk. Dit geldt voor zowel regulier werk als projecten.	
Programma	1. Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.4 Overhead	
Portefeuillehouder	Han Noten	
Eenheid	Bedrijfsvoering	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Nieuw beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	3	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	Ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
De gemeenteraad heeft in het raadsdocument aangegeven meer werk te willen maken van burgerparticipatie en jongerenparticipatie. De traditionele vorm van burgerparticipatie is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Maar inwoners willen meer dan alleen meedenken in projecten die vanuit de gemeentelijke overheid worden aangedragen en ontwikkeld. Steeds meer krijgen we te maken met initiatieven die uit de samenleving ontstaan. Met dit voorstel willen we bereiken dat burgerparticipatie nog nadrukkelijker aan bod komt. Het is belangrijk dat participatie een meer structureel karakter krijgt in de organisatie. Participatie zorgt er eveneens voor dat er een spanningsveld ontstaat in het besluitvormingsproces. Hoe verhoudt participatie zich tot de representatieve rol van de raad? En de kaderstellende en besluitvormende rol? Door participatie een structureel karakter te geven willen we ervoor zorgen dat de gemeenteraad vroegtijdig en nog nadrukkelijker bij deze processen wordt betrokken.
Wat gaan we ervoor doen?
Door ontwikkelen van jongerenparticipatie. Met het platform Jong!Dalfsen is een eerste aanzet gegeven. Daarnaast willen we handvatten ontwikkelen voor het totale palet aan participatievormen (burgerparticipatie, overheidsparticipatie, doe-democratie). De adviserende en coachende rol van de communicatieadviseur zal daardoor groter worden. Ook de komst van de Omgevingswet, waarbij participatie een belangrijke rol speelt, zorgt ervoor dat de vraag naar advisering over participatie toeneemt. Daarnaast willen we aan de slag met bestuurlijke vernieuwing, om meer inzicht te krijgen in het eerder genoemde spanningsveld en met oplossingen komen.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Niet investeren in participatie betekent dat we het contact met onze doelgroepen verliezen en dat het besluitvormingsproces vertraging kan oplopen, omdat bijvoorbeeld niet alle relevante doelgroepen zijn geraadpleegd in een beleidsproces. Niet meegaan in de ontwikkelingen van participatie betekent stilstand. De maatschappij om ons heen verandert, inwoners willen meer invloed bij de planvorming. Als gemeente moeten we mee in die verandering.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Financiële onderbouwing:				
We verwachten een toename van de werkzaamheden voor (jongeren)participatie van 14 uur per week (8 uur voor jongerenparticipatie en 6 uur voor participatie in het algemeen).				

Kanttelingen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
N.v.t.

Onderwerp	Plan van aanpak asbestsanering	
Toelichting onderwerp	Vanuit het Rijk is bepaald dat in 2024 alle asbestdaken verwijderd dienen te zijn. Het Rijk en Provincie zullen hierin bijdragen. Geldgevolg is momenteel nog niet te overzien. E.e.a. is mede afhankelijk van de subsidiëring vanuit Rijk en provincie.	
Programma	8. Duurzaamheid en milieu	
Taakveld	7.4 Milieubeheer	
Portefeuillehouder	Klaas Agricola	
Eenheid	Ruimtelijke ontwikkeling	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Nieuw beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	3	
Onderwerp aangedragen door	Raad	Ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Er ligt een grote wettelijke opgave om asbestdaken voor 2024 te (laten) verwijderen. Hiervoor zullen allerlei acties nodig zijn en wellicht ook financiering. De vraag ligt nog open welke financiële instrumenten wenselijk en passend zijn in de gemeente Dalfsen. Moet de gemeente 'platte subsidies' verstrekken of zijn andere middelen wellicht zinvoller? Deze vraag is nog niet beantwoord.
Wat gaan we ervoor doen?
In februari behandelt de raad een plan van aanpak asbest. Het plan van aanpak geeft inzicht in de doelgroepen, een analyse waar de gemeente invloed op heeft en welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn. In april behandelt de raad een notitie over vrijkomende agrarische bebouwing, een doelgroep waar veel asbest aanwezig is. Dit heeft grote impact op de ambities van asbestverwijdering en de te kiezen instrumenten (regelgeving, financieel, etc.).
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Er gaat niet meteen wat mis als er geen geld is. Als het niet gebeurt, dan is de markt zelf aan zet. Het kan zijn dat de snelheid van asbestsanering richting 2024 (asbestdakenverbod) te laag zal blijven zonder financiële overheidsprinkel.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.
Financiële onderbouwing:				
Op dit moment zijn er geen financiële consequenties verbonden aan het hierboven genoemde plan van aanpak. Hoewel de raad heeft gevraagd om een plan met bijbehorende kredietaanvraag, is dit laatste nu nog te vroeg. Het grootste deel van de opgave ligt in het buitengebied. Welke oplossingsrichting daarbij wordt gekozen is nog afhankelijk van het op te stellen beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing (dit komt in april in de raad) en de daaruit volgende financiële consequenties. Daarom kan nu nog geen financiële onderbouwing voor de asbestaanpak worden gegeven. Waar nodig komt het college later dit jaar bij de raad terug voor het eventueel ter beschikking stellen van krediet.				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen
N.v.t.

Uitwerking inhoudelijke onderwerpen prioriteit 5

Onderwerp	Effecten van nieuw beleid voor het voorzieningenniveau in kernen	
Toelichting onderwerp	Effecten van nieuw beleid voor het voorzieningenniveau in de kernen.	
Programma	Meerdere programma's: programma 1, programma 5, programma 7	
Taakveld	Meerdere taakvelden, oa.: Burgerzaken, Media (bibliotheek), Volksgezondheid	
Portefeuillehouder	Maurits von Martels	
Eenheid	Maatschappelijke ondersteuning	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Nieuw beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	5	
Onderwerp aangedragen door	Raad	ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Middelen beschikbaar hebben ten behoeve van behoud of versterking van het voorzieningenniveau in de kernen en maatregelen die bijdragen aan de leefbaarheid in de kernen, passend bij het te zijner tijd te nemen besluit over het voorzieningenniveau.
Wat gaan we ervoor doen?
Uitvoering geven aan vastgestelde beleidswensen ten aanzien van voorzieningen in de kernen.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Indien geen besluitvorming plaatsvindt over het voorzieningenniveau in de kernen kan de consequenties zijn dat ad-hoc gereageerd gaat worden op ontwikkelingen in de kernen waarbij het gevoel bestaat dat dit leidt tot aantasting van het leefklimaat. Tevens kan het tot gevolg hebben dat er geen integrale visie (beleid) is gericht op behoud of versterking van de het voorzieningenniveau. Financieel zal dan dekking voor de financiële gevolgen van besluiten ten aanzien van het voorzieningenniveau alsnog gevonden moeten worden bij of in vervolg op besluitvorming hierover.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ p.m	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.
Financiële onderbouwing:				
Op dit moment is geen financiële onderbouwing mogelijk. Er is onvoldoende inzicht in het gewenste/beoogde voorzieningen niveau, eventueel beleid en maatregelen die daaruit voortvloeien en de bijbehorende financiële gevolgen.				

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
De raad gaat komend jaar in discussie over het voorzieningenniveau in de kernen. N.B. Dit onderwerp heeft een relatie met het onderwerp 'Andere vorm van dienstverlening'.

Onderwerp	Plan van aanpak voorkoming fietsongelukken	
Toelichting onderwerp	In de programmabegroting 2017-2020 is de (verplichte) beleidsindicator opgenomen: "aantal vervoersongevallen met een fietser". Dalfsen lijkt hier landelijk slecht te scoren.	
Programma	3. Verkeer en vervoer	
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Ruimtelijke ontwikkeling	
Incidenteel/structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Nieuw beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	5	
Onderwerp aangedragen door	Raad	
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
In het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) 2016-2026 is opgenomen dat de gemeente Dalfsen het fietsklimaat wil verbeteren. Waardoor de fiets als vervoermiddel een aantrekkelijk alternatief is voor de auto. Als mensen de keuze vaker op de fiets laten vallen, heeft dit eveneens een gunstig effect op thema's als <i>duurzaamheid</i> en <i>gezondheid</i> . Een aantrekkelijk fietsklimaat wordt voor een groot deel bepaald door fietsveiligheid. Dit geldt zowel lokaal als regionaal, want door de opkomst van de E-bike is de fiets voor de afstanden tot 15 km ook een aantrekkelijk vervoersmiddel voor forenzen.
Wat gaan we ervoor doen?
In het GVVP is de volgende ambitie opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> • "Het beperken van het aantal (ernstige) verkeersslachtoffers. Specifieke aandachtsgebieden de komende jaren zijn doorgaan met Duurzaam Veilig, handhaving en voorlichting en de aanpak van onveiligheid binnen de groep (oudere) fietsers en ouderen in het algemeen". • "Het optimaliseren van de bereikbaarheid per fiets; comfortabeler, sneller, directer, duidelijker, herkenbaarder". <p>Naast het uit het GVVP beschikbare budget voor optimalisatie van de fietsroutes (€ 20.000 per jaar) is voor het verbeteren van het fietsklimaat meer nodig dan het treffen van reactief kleine verkeersmaatregelen. Een voorbeeld die meer inzet vraagt is de fietsoversteekbaarheid Rondweg/Vechtdijk.</p>
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Er gaat niet direct iets mis. Vanuit het GVVP is geld beschikbaar binnen het investeringsplan. Het is een kwestie van er meer of minder voor over hebben.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ 0	€ 30.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Financiële onderbouwing:				
<ul style="list-style-type: none"> • In 2018 een 'Meerjarenprogramma Fiets' opstellen: € 30.000. • Van 2019 - 2021 jaarlijks werken aan het verbeteren van de fietsinfrastructuur: € 50.000 per jaar. 				

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
--

Na onderzoek is gebleken dat de beleidsrelevante waarde van de indicator 'aantal vervoersongevallen met een gewonde fietser' zoals opgenomen in de programmabegroting 2017-2020 voor onze gemeente zeer gering is. De raad is hierover middels een memo reeds geïnformeerd en dit is aangekaart bij de commissie BBV. Wat de werkelijke score is van de gemeente Dalfsen voor wat betreft deze indicator is momenteel nog niet bekend.
--

Onderwerp	Centrumvisie Dalfsen	
Toelichting onderwerp	Er is een visie in ontwikkeling voor het centrum van Dalfsen. Bij de uitwerking van deze visie zullen projecten worden ontwikkeld.	
Programma	9. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	
Taakveld	8.1 Ruimtelijke ordening	
Portefeuillehouder	Klaas Agricola	
Eenheid	Ruimtelijke ontwikkeling	
Incidenteel/structureel	Incidenteel	
Bestaand/nieuw beleid	Nieuw beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	5	
Onderwerp aangedragen door	Raad	Ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	Ja

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Uitwerking en uitvoering van projecten vanuit de door de raad vastgestelde centrumvisie Dalfsen.
Wat gaan we ervoor doen?
De scenariokeuze voor de centrumvisie behandelt de raad in januari 2017. Daarop volgend staat in juni 2017 de behandeling van de centrumvisie zelf geagendeerd. Na vaststelling door de gemeenteraad kan worden bepaald welke projecten in uitvoering worden genomen, eerst qua planvorming en daarna qua uitvoering. Dan wordt ook de financieringsbehoefte duidelijk. Hiervoor komen wij dan met afzonderlijke (krediet-)voorstellen voor college en raad.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
De centrumvisie moet nog worden vastgesteld. Daarbij zullen wellicht keuzes gemaakt moeten worden ook wat betreft financiële haalbaarheid. Zie ook advies onder 'kanttekeningen'.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.
Financiële onderbouwing:				
Het betreffen incidenteel benodigde middelen (projecten) waarvan het geldgevolg nu nog niet in te schatten is.				

Kanttekeningen

Relevante kanttekeningen/aanvullingen
<u>Advies:</u> Gelet op het feit dat het incidenteel benodigde middelen (projecten) betreft, is het advies dit onderwerp niet in aanmerking te laten komen voor de invulling van de financiële ruimte. Dit is ook de reden dat dit onderwerp prioriteit 5 'scoort'.

Onderwerp	Investering en exploitatie middengebied Nieuwleusen	
Toelichting onderwerp	Het gaat om zowel de investering als ook de exploitatie van het project.	
Programma	9. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	
Taakveld	8.1 Ruimtelijke ordening	
Portefeuillehouder	Ruud van Leeuwen	
Eenheid	Ruimtelijke ontwikkeling	
Incidenteel/ structureel	Structureel	
Bestaand/nieuw beleid	Bestaand beleid	
Noodzaak of wens (op schaal 1-5, 1=noodzaak, 5=wens)	5	
Onderwerp aangedragen door	Raad	Ja
	Directie	
	Portefeuillehouder, eenheidsmanager/financieel adviseur	

Inhoudelijke onderbouwing

Wat willen we met dit voorstel meerjarig bereiken?
Realisatie van een WOC campus in het middengebied om de leefbaarheid in Nieuwleusen een impuls te geven (sport/basis- en voortgezet onderwijs/cultuur).
Wat gaan we ervoor doen?
Wordt in een raadsvoorstel (tweede kwartaal 2017) verder uitgewerkt.
Wat gaat er mis als we niets doen met dit onderwerp?
Er gaat niet direct iets mis. Daar waar extra geld nodig is zal dat afzonderlijk en op projectniveau aan de raad gevraagd worden.

Financiële onderbouwing

2017	2018	2019	2020	2021
€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.	€ p.m.
Financiële onderbouwing:				
In het tweede kwartaal van 2017 ontvangt de raad een voorstel waar de exploitatie onderdeel vanuit maakt.				

Kanttelingen

Relevante kanttelingen/aanvullingen
Dit maakt onderdeel uit van het project en derhalve prioriteit 5.

